

Pilotprojekt

Udvikling af selvstændige indtjeningsmuligheder for kvinder i Somalia

Resumé:

Der er tale om et begrænset pilotprojekt, hvor dyrkning og tørring af tang vil blive afprøvet i forhold til involvering af ca. 15 kvinder fra Berbera i dykning på en destination ca. 5 km. fra byen. I den forbindelse afprøves strategier for tørring, pakning, afsætning og udslibning af tørret tang til virksomheder, der anvender tørret tang som råstof i produktionen (carrageen). Evaluering af pilotprojektet skal anvendes som grundlag for et mere omfattende projekt, der skal udvikles til et niveau, hvor en rimelig indtjening for somaliske kvinder i Somaliland og andre egne af Somalia kan kombineres med en bæredygtig eksport af tørret tang fra Somalia. Forventningen er at dyrkning og afsætning af tørret tang på sigt kan udvikle sig til en økonomisk bæredygtig aktivitet.

Samarbejdspartnere:

Projektet bliver til i et samarbejde mellem "Horn of Africa Somali Womens Organisation" (HASWO) og Care 4 You Association. Kontakten er formidlet via et samarbejde med Somalilands Kvindeforening i Danmark. Samarbejdet er udbygget i løbet af et års tid gennem Kvindeforeningen i Danmark, som har samarbejdet med HASWO. Care 4 You besøgte Somaliland i maj 2009, hvor forudsætninger og fremgangsmåder blev drøftet med partneren i Somaliland.

Care 4 You har medvirket til frivillig repatriering til Somaliland og har i den forbindelse været på aktiv research i landet (2002). Vi har kontakter i forhold til regeringen i Somaliland og den regionale regering i Puntland, som aktivt anbefaler og støtter projektet og i påkommende situation vil drage omsorg for den fornødne sikkerhed i forbindelse med projektet.

Medarbejdere i Care 4 You har mange års erfaring med erhvervs- og udviklingsrelaterede indsatser i de fleste Østafrikanske lande. Medarbejdere i Care 4 You har erfaringer med hjælpearbejde i Kosova og andre lande i forbindelse med konflikten der. Care 4 You har endvidere erfaringer med projekter i det borgerkrigsramte Irak. Senest har Care 4 You Tanzania og Somaliland for at udvikle nærværende projekt.

Horn of Africa Somalia Womens Organisation (HASWO)

Den lokale samarbejdsorganisation i Somaliland er HASWO, Horn of Africa Somali Women's Organisation. Der er tale om en udviklingsorganisation, der samtidig er fortalere for kvinders rettigheder og position i samfundet.

"Formålet med HASWO er at arbejde for fremgang, velfærd og velstand for kvinder og børn i Somaliland. HASWO har også til formål at forbedre kvinders sundhed ved at støtte sundhedsforebyggende projekter og seminarer. Hovedformålet er lindring af fattigdom, nød og lidelser blandt Somalilands kvinder, deres familier, og de udsatte grupper. HASWO har til formål at tilbyde støtte og bistand, hvis og når det er hensigtsmæssigt. For at gøre dette tilbydes uddannelse og rådgivning, med henblik på sundhed, uddannelse, velfærd og integration. Vigtigst af alt er at inddrage kønsaspektet i Somalilands udvikling".

Andre mål/opgaver for organisationen er "Fremme af ligestilling indenfor de offentlige tjenester, og gennemføre kønsfølsomme programmer og politikker på alle vigtige områder.

- At skabe arbejdspladser for kvinder og piger med henblik på at forbedre deres levestandard
- At fremme selvudvikling blandt kvinder
- At engagere sig konstruktivt i arbejdet for Somalilands kvinder
- At fremme udvikling og dygtiggørelse ved at vise vilje til at lære.
- At bidrage til uddannelse og kapacitetsopbygning.
- At iværksætte indkomst skabende projekter, der vil øge levestandarden for Somalilands kvinder ".

HASWO har erfaring med organisering af kvinder i forbindelse med kvindecentre, sundhedsklinikker, arbejdsrettigheder m.v. Da organiseringen af kvinder og forvaltningen af kvindernes rettigheder er det centrale element i projektet er HASWOs position af afgørende betydning for projektets succes. Organisationen har sikret opbakning fra lokalregeringen i Somaliland. Organisationen er kendt og respekteret blandt somalier i exil.

Relevante erfaringer

Pilotprojektet bygger på dialog med medlemmer af HASWO og Somalilands kvindeforening i Danmark.

Somalilands Kvindeforening har tidligere gennemført HIV/Aids projekt for midler gennem Projektrådgivningen. Foreningen har effektiv forbindelse med samarbejdsorganisationen i Somaliland. Puntland Aid Service (PAS) organiserede møder for Puntlands Familie og Kvindeministeren besøg i Danmark, som gav startskuddet til at iværksætte projekter vedrørende beskæftigelse af kvinder og unge i Somalia. PAS er beskæftiget med flere udviklingsaktiviteter i forhold til Puntland. Det Somaliske Netværk i Danmark har deltaget i dialogen. Netværket er nøgle til kontakten med de fleste somaliske organisationer i Danmark.

Pilotprojektet vil konsolidere faste og stabile kommunikationskanaler mellem HASWO og Care 4 You Association i samspil med Somalilands Kvindeforening i Danmark.

Kontaktpersonerne i HASWO er yderst kompetente og veluddannede kvinder der har højere uddannelser og erfaringer fra USA, Canada m.v. De er hjemvendt til Somaliland og arbejder på forskellig måde med udvikling af aktiviteter indenfor fiskeri, der på længere sigt kan bruges til at skabe privat virksomhed i Somaliland. Det er vores indtryk, at de har gode forudsætninger for at knytte kontakt til og organisere kvinder i det somaliske samfund.

Den endelige projektformulering vil blive til i et aktivt samspil med Somalilands Kvindeforening i Danmark.

Projektanalyse

Projektet udspringer af et besøg i Danmark af Ministeren for Familier og Kvinder i Puntland (RGP) fru Asha Gelle Dirie. Hun var inviteret til landet af Puntland Aid Service (PAS). Besøget var muliggjort af en bevilling fra DANIDA.

I forbindelse med besøget blev der afholdt to møder hos Care 4 You Association, hvor også PAS og Det Somaliske Netværk i Danmark deltog.

På disse møder blev det drøftet, hvordan danske organisationer og somalier i Danmark eventuelt kunne bidrage med projekter i Somalia med særlig henblik på forbedring af kvindernes og de unges situation. Selvstændig indkomst skabende aktiviteter for kvinder vil være med til at styrke familierne og fremme børnenes uddannelsesmuligheder, og med inddragelse af de unge mænd kan der tilvejebringes

beskæftigelsesmuligheder, der kan svække interessen for deltagelse i bande og piratvirksomhed. Care 4 You pegede på følgende fiskeri (kystnære) aktiviteter:

- Indsamling af fisk og udsmykning til akvariebrug. Indsamling opbevaring pakning og transport/eksport af materiale til akvarier
- Fangst og bearbejdning af frisk fisk og hummere med henblik på hurtig eksport/transport til relevante markeder
- Produktion (dyrkning) af tang og andet plantemateriale i havet med henblik på bearbejdning til eksport
- Dyrkning af mangrove med henblik på dyrefoder, opdræt af småfisk og dyrkning af træ til brændsel.

Ministeren var i særlig grad interesseret i de forslag til mulige projekter indenfor fiskerisektoren som Care 4 You Association fremkom med. Hun opfordrede til, at der blev indledt et samarbejde om udviklingen af sådanne projekter og hun kunne garantere fuld opbakning fra lokalregeringen i Puntland Provinsen (RGP) til et muligt samarbejde.

Efterfølgende har Care 4 You Association, Puntland Aid Service og Det Somaliske Netværk i Danmark samarbejdet om at etablere et projekt.

Parallelt med dette forløb har Care 4 You Association været i løbende kontakt med Somalilands Kvindeforening i København om mulige samarbejdsprojekter i Somaliland (det nordlige Somalia).

Samarbejdet med Kvindeforeningen udspringer af erkendelsen af, at kvinderne er den centrale kilde til transformation af et samfund byggende på magt og tilegnelse af ressourcer til mere fredelige udviklingsaktiviteter, der kan bidrage til udvikling af landet. Dertil kommer at Somalilands Kvindeforening har knyttet kontakt til en dynamisk kvindeforening: HORN OF AFRICA SOMALI WOMENS ORGANISATION (HASWO), der har den kompetence og det gå på mod, som kan bidrage til iværksættelse af innovative projekter.

Der har været enighed om, at et projekt vedrørende dyrkning af tang umiddelbart har det største udviklingsperspektiv. Projekt-ideen har mødt stor interesse fra mange somalier, fordi det anses for at bære på det mest konstruktive udviklingsinitiativ.

I forbindelse med produktion af tang og andet plantemateriale med henblik på bearbejdning til eksport er potentialet måske endnu større (100-150.000 lokalt beskæftigede). Det vil derfor være vigtigt at få igangsat pilotprojekter på området for aktivt og konkret at få afprøvet udviklingspotentialet.

For hele Somalias vedkommende gælder, at hjemsendelse af økonomiske midler fra flygtninge og udvandrere i udlandet til familiemedlemmer i landet er den vigtigste indtægtskilde. Dette indebærer, at somalier i diasporaen efterhånden bliver den vigtigste kilde til indtjening i hjemlandet, fordi den kritiske masse af veluddannede borgere i Somalia ikke er stor nok til at fremme en udvikling hen mod stabilitet og økonomisk udvikling. Der er tale om økonomiske pengeoverførsler, som næsten udelukkende anvendes til opretholdelse af forbrug.

Derimod er der ikke i nævneværdigt omfang tale om investeringer, der kan bidrage til produktiv udnyttelse af landets ressourcer. Store grupper af somaliske flygtninge er strandet i nærområdet enten som lejr-flygtninge i Kenya og det Østlige Etiopien eller som flygtninge og emigranter i 3die lande. Der er således mange somaliske flygtninge i diasporaen, der ikke alene omfatter europæiske lande, men også USA, Canada, Australien og New Zealand.

Somalia er således fanget i et dilemma, hvor sikkerhed og politisk kaos fremstår som den vigtigste barriere for udvikling, mens udvikling samtidig er en forudsætning for at tilvejebringe stabilitet og sikkerhed.

Somalia er et land med menneskelige ressourcer, der under de rette omstændigheder kan mobiliseres. I den forbindelse er det vigtigt at fokusere på kvinderne, der kan være en modvægt mod et liv afhængigt af lokal bandevirksomhed eller midler fra slægtninge rundt i verden.

Det traditionelle kvægbrug har været Somalias væsentligste kilde til indtjening. På grund af kampen om rettigheder og adgang til jord er livet præget af samspillet mellem kampen om politisk magt og kampen om at tilegne sig adgang til ressourcer, der kan sikre et livsgrundlag.

De somaliske familier har, p.g.a. samspillet med somalier i diasporaen god viden om livet udenfor Somalia. I den forbindelse oplever mange somaliske kvinder, at en positiv økonomisk udvikling er afhængig af, at de selv tager hånd om situationen, hvorfor forbedring af kvindens stilling både er et skridt på vejen mod stabilitet og udvikling.

Situationen i Somaliland og Puntland peger i retning af nye områder. Der fiskes fra kysten, men de store fiskeressourcer i Aden-bugten ud for Somalias kyst udnyttes kun af fremmede fiskerbåde. De ressourcer havet byder på udgør ikke i nævneværdig grad tilskud til egen kost eller med henblik på indtjening ved eksport. Dyrkning af tang kan betegnes som fiskeri, fordi tang gror langs kysten. Det kan også betegnes som landbrug fordi der er tale om plantelignende materiale. Det afgørende er at produktet både vil give indtjening til kvinder og unge mennesker, fordi der ikke er tradition for at mændene arbejder med den form for produktion. Endvidere kan projektet lede til "empowerment" gennem organiseringen af kvinder. Projektet vil også med tiden kunne afføde eksportfaciliteter, der også kan bruges til andet end eksport af tørret tang.

Hovedtemaet for projektet er mobilisering af kvinder i det somaliske samfund gennem etablering af indkomst skabende aktiviteter. Der er fokus på kvinderne som bærere af potentialet i processen frem mod udvikling og stabilitet i Somalia.

Projektets tilblivelse

Diskussionen mellem de danske organisationer og de somaliske samarbejdspartnere har i særlig grad drejet sig om at identificere nogle mulige indkomst skabende initiativer, som potentielt kan medvirke til beskæftigelse af et større antal kvinder og unge somaliske mænd. Det handler således om at se på nogle aktiviteter, hvor Somalia/ kan opbygge nogle komparative fordele og derfor nogle reelle eksportmuligheder og samtidig være basis for beskæftigelsen af mange mennesker, så det kan have nogle realøkonomiske effekter i forhold til samfundsudviklingen i landet

Tangprojektet bygger på tidligere erfaringer med tilsvarende aktiviteter i Tanzania/Zanzibar. Muligheden for at etablere et projekt med en reel økonomisk virkning blev undersøgt ved studier af udviklingsplaner for "Post Conflict Recovery" af det somaliske samfund, herunder en UNDP rapport om muligheder for at udbygge fiskeriet i Somalia. Forskellige fiskeri projekter blev undersøgt.

Vi har udvalgt dyrkning af tang, fordi det umiddelbart har det største potentiale for beskæftigelse af kvinder, og fordi de somaliske organisationer var meget interesseret i ideen. Dertil kom, at projektet er forholdsvis nemt at gå til og at det har nogle meget attraktive udviklingsmuligheder. Som led i forberedelserne var der kontakt med virksomheden CPKelco, i Lille Skensved i Danmark, som producerer "carrageen". Tørret tang er basis for virksomheden. Virksomheden varetager opkøb af tørret tang fra Zanzibar. Besøget gav sammen med indhentet markedsmateriale gode forventninger til

afsætningsmulighederne. Care 4 You har endvidere besøgt Zanzibar for at få indtryk af produktionens omfang, kvinders indtjening og den daglige organisering. Besøget indgår i forstudierne.

Vi har i drøftelserne med vore samarbejdspartner lagt vægt på forskellige fiskeriprojekter og andre kystnære aktiviteter, der kan være med til at udvikle et uudnyttet potentiale. Sagkyndige organisationer vurderer, at disse ressourcer indtil nu på sit højeste kun har været udnyttet op til 7 % af kapaciteten. Vurderinger af fiskeressourcerne ud for Somalias kyst løber op i 646.000 tons af forskellige arter af fisk tilgængelige for fiskeri fra kysten. Et stort antal af internt fordrevne, som p.g.a. borgerkrigen er flygtet til Puntland og Somaliland provinserne har på mange måder forøget interessen for fiskeri. Den teknologi og den viden som er til rådighed begrænser imidlertid udnyttelsen til lokalt konsum.

Mangelen på lagrings og forarbejdningsteknikker og viden er en væsentlig begrænsning for, at den lokale befolkning kan udnytte disse vigtige ressourcer. Eksport sker hovedsageligt fra Ægyptiske og Yemenitiske fiskerbåde.

Diskussionen mellem de danske organisationer og de somaliske samarbejdspartnere har i særlig grad drejet sig om at identificere nogle mulige indkomst skabende initiativer, som potentielt kan medvirke til beskæftigelse af et større antal kvinder og unge somaliske mænd. Det handler således om at se på nogle aktiviteter, hvor Somalia/ kan opbygge nogle komparative fordele og derfor nogle reelle eksportmuligheder og samtidig være basis for beskæftigelsen af mange mennesker, så det kan have nogle realøkonomiske effekter i forhold til samfundsudviklingen i landet

I forbindelse med drøftelserne har mulighederne i kraft af den lange kystlinie til Det Indiske Ocean og Adenbugten været på tale, ikke mindst fordi udnyttelsen af havet og vådområderne vil udgøre et godt alternativ eller supplement til landets traditionelle pastorale økonomi..

Parterne har været fokuseret på at finde projekt-ideer, der udover de ovennævnte beskæftigelsesperspektiver har et bæredygtigt perspektiv ved at pege på nogle fremtidige privatøkonomiske udviklingsmuligheder. Da et overordnet formål har været at bidrage konkret til selvstændiggørelse af kvinder og udvikling af kvindernes rettigheder i dette område af Somalia har det spillet en rolle, at dette alene kan ske ved en reel økonomisk selvstændiggørelse af kvinderne, der hermed kan opnå styrke til at arbejde for en fredelig udvikling.

Partnerne er relateret til somaliske organisationer i Danmark, som knytter kontakten til organisationer, der arbejder i Somaliland. Danske samarbejdspartner er bl.a. Somalilands Kvindeforening, Det Somaliske Netværk i Danmark og Puntland Aid Service.

Care 4 You har medvirket til frivillig repatriering til Somaliland og har i den forbindelse været på aktiv research i landet (2002). Vi har kontakter i forhold til regeringen i Somaliland og den regionale regering i Puntland, som aktivt anbefaler og støtter projektet og i påkommende situation vil drage omsorg for den fornødne sikkerhed i forbindelse med projektet. Vi har kontakt med Mbegani Fisheries Centre i Tanzania/Zanzibar, som er indstillet på at bidrage til projektet på enhver tænkelig måde.

Medarbejdere i Care 4 You har mange års erfaring med erhvervs- og udviklingsrelaterede indsatser i de fleste Østafrikanske lande. Medarbejdere i Care 4 You har erfaringer med hjælpearbejde i Kosova og andre lande i forbindelse med konflikten der. Care 4 You har endvidere erfaringer med projekter i det borgerkrigs ramte Irak.

I forbindelse med nærværende projekt har Care 4 You besøgt samarbejdspartnere i Somaliland. I fællesskab har man taget vandprøver 8 forskellige steder langs en 150 km lang kyststrækning. I første omgang valgte man af hensyn til rekruttering af ca. 15 kvinder til pilotprojektet en placering 5 km fra havnebyen Berbera.

Projektbeskrivelse

Hovedformålet med det fremtidige projektet er at skabe alternative indtjeningsmuligheder for somaliske familier. Selvstændige indtjeningsmuligheder for kvinder og unge mennesker vil bidrage til fred og stabilitet og til bekæmpelse af ungdomskriminalitet (bander og pirateri).

Selvstændig indtjening og organisering af kvinder vil skabe ny viden og social kompetence, der kan skabe brud med de negative træk som både krigsherrer og pirater m.v. repræsenterer. Ved at skabe nye konstruktive færdigheder kan Somalias kystområder udvikles til at blive kendt for at være kilden til andre indtjeningsmuligheder end pirateri.

Målgruppe og deltagere

Somaliske kvinder og eventuelt yngre mænd rekrutteres i og omkring havnebyen Berbera. HASWOs medlemmer står for rekruttering af de ca. 15 kvinder, som påtænkes involveret i pilotprojektet. Et senere projekt skal involvere et betydeligt antal kvinder.

Målsætning for pilotprojektet

Pilotprojektet har til formål at tilvejebringe tilstrækkelig viden til efterfølgende at iværksætte et mere omfattende projekt til udvikling af dyrkningen og tørring af tang samt eksport af den tørrede tang. Der skal udvikles viden om organisering af kvinder, tilrettelæggelse af tørring, organisering af udskibning og opbygning af en fremtidig projektorganisation.

Succeskriterierne er:

- At der er gennemført 2 dyrkningsperioder.
- At 15 kvinder har været involveret i udplantning, tilsyn og høst af tang
- At den høstede tang er tørret og pakket effektivt
- At den tørrede tang er udskibet og afhændet til en producent

Resultater/ output

Resultatet af pilotprojektet er i sidste ende at formulere et større projekt med dyrkning, tørring og eksport af tang. Pilotprojektet skal fange eventuelle problemer og problemstillinger inden det egentlige projekt sættes i gang. Forventning er at det vil lykkes at udskibe tilstrækkeligt meget tang til at der kan knyttes forventninger til en fremtidig bæredygtighed.

Pilotprojektet skal bidrage til at belyse modeller til fremtidige indtjeningsmuligheder for kvinderne og omkostninger i forhold til afsætning og udskibning af den tørrede tang. Pilotprojektets erfaringer vil være afgørende for dimensioneringen af det endelige projekt.

Pilotprojektet skal endelig afsætte erfaringer i forhold til organisering og styring af projektet og i den forbindelse: Tilrettelæggelse af monitorering og styring af det endelige projekt.

Der vil også kunne forventes et afkast af projektet vedrørende andre erhvervsmuligheder, der kan tilvejebringes i forbindelse med repatrieringer af somalier til hjemlandet.

Det endelige projekt skal ved udløb have etableret sin egen struktur for dyrkning, tørring og eksport af tang. Ved afslutning skal der etableres nogle fælles strukturer for salg og eksport. Bæredygtigheden står og falder med den afregningspris kvinderne modtager for deres tang. Det er vores forventning, at den kommercielle bæredygtighed vil lede til vækst i og spredning af aktiviteten. Om det sker allerede efter den første projektperiode eller efter en yderligere projekt periode med positioner i Puntland og evt. det sydlige Somalia, afhænger både af udviklingen i krigshandlinger og udviklingen af salgsvilkårene for den tørrede tang. Somalier hjemme og i diasporaen er gennemgående risikovillige, når det kommer til forretningsmæssige investeringer. Derfor forventer vi, at selv begrænset succes i det egentlige projekt allerede i løbet af projektperiode vil muliggøre en kommercialisering af projektet, så der kan forventes en vækst i antallet af kvinder og unge mænd, der oppebærer indkomst fra dyrkning af tang og at der er etableret en eller anden form for fælles organisation, der varetager eksporten af den tørrede tang.

Organisation og opfølgning

Iværksættelse af projektet forudsætter en samarbejdsaftale mellem "Care 4 You Association" og "Horn of Africa Somali Organization". Samarbejdsaftalen vil indeholde bestemmelser om HASWOs ansvar for rekruttering af deltagere, opsyn med projektførelsen, herunder ansvaret for indkvartering forplejning og transport af 2 kvinder med erfaring i dyrkning af tang på Zanzibar. HASWO vil samtidig have ansvaret for den løbende ledelse af projektet, der indebærer instruktion af kvinderne, opbevaring og distribution af udsæd og tilrettelæggelse af tørring og lagring. Care 4 You vil have det overordnede ansvar, hvilket udover monitorering og budgetstyring vil indebære undersøgelser af pilotprojektets forløb med henblik på kommende projektbeskrivelse(r)

TJ/Care4You/10-2009